BANK INWESTYCYJNY
Departament
Ekonomiczny i Planowania

Warszawa, dnia 30 maja 1950 r.

ZAGADNIENIA GOSPODARCZE

w świetle prasy i literatury ekonomicznej zagranicy

Nr 10
Rok V

Spis rzeczy:

FINANSOWANIE BUDOWNICTWA PRZEMYSŁOWEGO

Praca zbiorowa pod kierunkiem doc. I.D. SZERA x)

Rozdział XI.

KRÓTKOTERMINOWE KREDYTOWANIE ZLECENIOBIORCZYCH ORGANIZACJI BUDOWLANYCH.

§ 1. Przedmioty kredytowania krótkoterminowego.

System środków obrotowych zleceniobiorczych organizacji budowlanych przewiduje wyposażenie tych organizacji w pewne minumum środków własnych (i zrównanych z nimi) oraz udzielenia im zaliczek przez zleceniodawców. Środki te wystarczają na zgromadzenie normalnych zapasów materiałowych. Krótkoterminowego kredytu bankowego udziela się tylko w przypadkach powstania przewidzianych w planie potrzeb przejściowych,głównie o charakterze sezonowym, wynikających z nierównomierności wydatków organizacji zleceniobiorczych w ciągu roku. Na niektóre kwartały roku plan może wyznaczyć rozmiary robót większe od przeciętnej kwartalnej; środki zaś obrotowe i zaliczki zleceniodawców ustala się przy założeniu równomiernego w ciągu roku wykonywania programu robót. W związku z tym powstaje potrzeba środków dodatkowych na zaopatrzenie się zleceniobiorców w materiały w ilości,niezbędnej dla wykonania zwiększonego kwartalnego programu robót.

W szeregu przypadków nierównomierność wydatków powstaje

x) Finansirowanije promyszlennogo stroitielstwa.
Sostawleno awtorskim kolektiwom pod rukowodstwom doc.I.D. Szera.

wskutek warunków zaopatrywania w materiały. Warunki klimatyczne, szczególne właściwości transportu (np. okres nawigacyjny przy przewozach drogami wodnymi) zmuszają również niekiedy do gromadzenia zapasów w ilości znacznie wyższej od normalnej.

Celem zgromadzenia zwiększonych zapasów zleceniobiorca musi w danym okresie roku wydatkować więcej środków, niż przeznaczono, przy ustalaniu wysokości własnych środków obrotowych i zaliczek zleceniodawców w dostosowaniu do normalnych warunków zaopatrzenia.

Ponieważ bankowego kredytu krótkoterminowego udziela się zleceniobiorcom głównie na pokrycie ich potrzeb sezonowych, jest rzeczą konieczną, żeby rozmiary tego kredytu odpowiadały faktycznemu sezonowemu przyrostowi materiałów i żeby zadłużenie z tego tytułu było spłacone w przewidzianych w planie terminach produkcyjnego zużytkowania materiałów, nabytych z tego kredytu.

Głównymi zasadami krótkoterminowego kredytowania są: celowy charakter kredytu, jego zwracalność, terminowość i zabezpieczenie.

Zasada celowości oznacza wykorzystanie otrzymanego kredytu na przewidziane w planie konkretne cele, odpowiednio do postępu wykonania planu.

Zasada zwracalności realizuje się przez ustalanie konkretnych terminów spłaty kredytu, dostosowanych do postępu wykonania planu.

Sumie wypłaconych kredytów powinno odpowiadać zabezpieczenie wartościami rzeczowymi. Zabezpieczenie kredytu świadczy o jego wykorzystaniu na określone cele.

Przestrzeganie wymienionych głównych zasad kredytowania umożliwia kontrolę przy pomocy rubla wykonywania przez organizacje zleceniobiorcze zatwierdzonych planów produkcyjno-finansowych tych organizacyj. Udzielając kredytów w ścisłym dostosowaniu do rzeczowego zabezpieczenia, Bank Przemysłowy osiąga w ten sposób pewność zużytkowania kredytu przez organizację

zleceniobiorczą zgodnie z jego przeznaczeniem. Przestrzeganie zasady terminowego zwrotu kredytu zapewnia się przez ustalenie terminów spłaty, odpowiadających przewidzianym w planie terminom zużytkowania przedmiotu kredytowania.

Wypłacanie kredytów bez ścisłego dostosowania do ich celowego przeznaczenia albo nieprzestrzeganie terminów spłaty kredytów przeczy zasadniczym wymaganiom kontroli przy pomocy rubla.

Brak zabezpieczenia w postaci wartości rzeczowych pozbawia kredyt jego charakteru celowego. Jeżeli zadłużenie z tytułu udzielonego kredytu przewyższa wartość zabezpieczenia, to znaczy, że organizacja zleceniobiorcza zużytkowała nadwyżkę kredytu na potrzeby pozaplanowe, np.na pokrycie strat,nabycie materiałów i innych wartości w ilościach,przekraczających ustalone normy,nielegalne kredytowanie innych organizacyj gospodarczych itp.

Nieprzestrzeganie terminów spłaty świadczy również o pogwałceniu planu.

Zasadniczym przedmiotem krótkoterminowego kredytowania organizacyj zleceniobiorczych jest tworzenie dodatkowych zapasów podstawowych materiałów budowlanych,paszy i paliwa w związku z sezonowym przebiegiem robót i sezonowymi warunkami dostawy tych materiałów.

Poza tym kredytują się:

wydatki sezonowe na remont kapitalny maszyn budowlanych i ~~środków transportu~~;

wydatki na materiały,których płatność gwarantuje bank;

dokumenty rozliczeniowe w drodze na materiały załadowane lub wyekspediowane przez organizacje zleceniobiorcze;

wydatki niektórych organizacji zleceniobiorczych na werbowanie i przewożenie robotników.

§ 2. Planowanie kredytu krótkoterminowego.

Określenie wysokości kredytu na sezonowe gromadzenie materiałów budowlanych, paszy i paliwa.

Jak mówiliśmy wyżej spośród wszystkich wyliczonych przedmiotów kredytowania zasadnicze znaczenie mają kredyty na tworzenie zapasów materiałów w związku z potrzebami powstającymi wskutek sezonowego rozwoju robót albo sezonowych warunków dowozu materiałów.

Zapotrzebowanie środków w związku z sezonowym rozwojem robót zależy od stopnia, w jakim kwartalny plan robót przewyższa program normalny (przeciętny roczny), czyli 25 % programu rocznego. Np. roczny program robót budowlano-montażowych wynosi 10 mln.rb.,a program robót na kwartał czwarty planuje się w wysokości 3 mln.rb.,czyli 30 % planu rocznego. W tym przypadku zleceniobiorca powinien zgromadzić na początek czwartego kwartału (tj.w okresie III kwartału)zapasy materiałów budowlanych,paszy i paliwa (prócz zapasów zwykłych) dla wykonania również i dodatkowego programu robót,który wynosi (w danym przykładzie) 30 % - 25 % = 5 % planu rocznego. Znając udział w kosztach budowy zużycia materiałów (udział zaś ten ustala się z reguły - przy określaniu normatywnych zapasów materiałów - na podstawie sprawozdania sporządzonego według wzoru 28-ks.), można określić ogólny ich rozchód w planowanym kwartale. Jeżeli udział materiałów wynosi 60 %, to suma wydatków na materiały w kwartale szybszego rozwoju robót wyniesie (3 mln.rb. . 60) : 100 = 1,8 mln.rb.

Następnie określić należy zapasy materiałów niezbędne do wykonania wskazanych kwartalnych rozmiarów robót,na podstawie ustalonych normatywów. Jeżeli zleceniobiorcę obowiązuje 51 -dniowy zapas materiałów budowlanych,paszy i paliwa, to rezerwa ich na wykonanie planu robót kwartału IV wynieść powinna (1,8 mln.rb. . 51) : 90 - 1,02 mln.rb. Stałe zaś (normatywne) zapasy materiałów,paszy i paliwa pokrywane z zaliczek zleceniodawców i z własnych środków obrotowych wynoszą :

$$\frac{10 \text{ mln rb} \cdot 60 \text{ (proc.udział mater.)} \cdot 51 \text{(ilość dni zapasu)}}{100 \cdot 360 \text{ (dni)}} = 850 \text{ tys rb.}$$

A więc sezonowy zapas materiałów wyniesie: 1,02 mln rb. - 850 tys.rb. = 170 tys.rb. Na tę sumę właśnie otworzyć należy kredyt dla zleceniobiorcy.

Zapasy normatywne dla zleceniobiorców ustalają zarządy centralne. Bank Przemysłowy może skontrolować,czy normatywy te odpowiadają przeznaczonej na ten cel części zaliczek i własnych środków obrotowych. Zaliczki zleceniodawców pokrywają koszt pozostałości materiałów nie tylko na placach budowy,lecz również na składach głównych,a także materiałów w drodze, własne zaś środki obrotowe,przeznaczone na stworzenie normalnych zapasów paszy i paliwa,planuje się zwykle w wysokości 0,3 - 0,5 % rocznej wartości robót budowlano-montażowych.

Jeżeli zaliczka i własne środki obrotowe,przeznaczone do stworzenia normalnych zapasów paszy i paliwa wynoszą 8,5 % rocznej wartości robót budowlano-montażowych, wykonywanych przez zleceniobiorców,czyli 850 tys.rb.,to znaczy,że środki te wystarczą na pokrycie kosztu zapasów materiałów budowlanych,paszy i paliwa,potrzebnych na 51 dni. Wynika to z następującego obrachunku: jeżeli odsetek wskazanych materiałów wynosi 60 % ogólnej sumy robót,to ich rozchód dzienny wyniesie (10 mln.rb . 60) : 100 :360 = 167 tys.rb. To znaczy,że normatywny zapas materiałów,paszy i paliwa wyniesie 850 tys.rb. : 16,7 tys.rb. = 51 (dni).

Zapotrzebowanie kredytu, w związku z sezonowymi warunkami dowozu materiałów,określa się zależnie od tego,jaki udział w ogólnej wartości materiałów ma ta ich część,której dowóz zależy od specjalnych warunków transportu i od długości okresu, na który dowozi się te materiały. Załóżmy np.,że udział kosztu materiałów drzewnych,dowożonych drogą wodną w ogólnym koszcie materiałów wynosi 20 %,co przy 80 % udziale kosztu wszystkich materiałów wyniesie w stosunku do całości robót (20 . 60) : 100 = 12 %; przy rozmiarze robót,wynoszącym 10 mln. rb., codzienny rozchód materiałów sezonowych wyniesie (10 mln. rb. . 12) : (100 . 360) = 3,3 tys.rb.

Dowieść materiały należy przed zamknięciem żeglugi, a przykładowo przed 1 listopada - w ilości,zapewniającej ciągłość robót aż do otwarcia następnego okresu nawigacyjnego - przykładowo do 15 marca. To znaczy,że przed 1 listopada trzeba będzie dowieźć zapas materiałów drzewnych, wystarczający na 135 dni (od I listopada do 15 marca). Wymagać to będzie wydatku 3,3 tys.rb . 135 = 445 tys.rubli. Normalny zapas materiałów drzewnych pokrywany z zaliczek,obliczony na 51 dni, wyniesie 3,3 tys.rb . 51 = 168 tys.rb. Stąd wynika, że kredyt,niezbędny w związku z sezonowymi warunkami dowozu materiałów drzewnych, ustalić można na sumę 445 tys.rb. - 168 tys.rb.= 277 tys.rb. W tym przypadku ogólna suma kredytu wynieść powinna 170 tys.rb + 270 tys.rb. = 447 tys.rb.

Terminy spłaty kredytu ustala się odpowiednio do zaplanowanych terminów zniżania zapasów sezonowych. Spłatę kredytów,związanych z sezonowym rozwojem robót,wyznaczać należy na okres (kwartał),na który plan przewiduje zmniejszenie rozmiaru robót do przeciętnego rocznego poziomu. Spłatę kredytu,spowodowanego przez sezonowe warunki dowozu - np. w okresie międzynawigacyjnym - wyznaczać należy na czas otwarcia następnego okresu nawigacyjnego,gdy materiały można będzie dowozić normalnie.

<u>Ustalenie wysokości kredytu na kapitalny remont maszyn budowlanych i środków przewozu.</u>

Organizacje zleceniobiorcze pokrywają koszty kapitalnego remontu maszyn budowlanych i środków przewozu z odpisów amortyzacyjnych. Kredytu na te cele udziela się wskutek niezgodności w czasie pomiędzy wykonywaniem kapitalnego remontu a dokonywaniem odpisów amortyzacyjnych. Zleceniobiorcy remontować muszą maszyny budowlane i środki transportu przed sezonowym ożywieniem budownictwa,czyli głównie w kwartale pierwszym i częściowo w drugim; na kwartały zaś III i IV przypada nieznaczna część remontu kapitalnego. Odpisy zaś amortyzacyjne, które są źródłem finansowania kapitalnego remontu,przeprowadza się w miarę wykonywania planu robót.

Ponieważ program robót, planowany na kwartały I i II, jest zwykle mniejszy od przeciętnej kwartalnej, powstaje więc w tym okresie w zleceniobiorczych organizacjach rozpiętość pomiędzy zapotrzebowaniem środków na remont kapitalny a zaliczaną na ten cel sumą amortyzacji. Na pokrycie tej rozpiętości udziela się właśnie kredytu krótkoterminowego. Załóżmy np., że roczny program remontu kapitalnego podzielonego pomiędzy poszczególne kwartały w sposób następujący: kwartał I - 150 tys.rb.; kwartał II - 100 tys.rb.; kwartał III - 58 tys.rb. i kwartał IV - 100 tys.rb. Przy porównaniu planu remontu kapitalnego z planem amortyzacji okaże się następująca rozpiętość między odpowiadającymi sobie kwotami (patrz tablicę 20).

Tablica 20
(w tys. rb.)

	K w a r t a ł y				Ogółem
	I	II	III	IV	
Planowane wpływy z tytułu amortyzacji	80	92	128	108	408
Planowany rozmiar remontu kapitalnego	150	100	58	100	408
Nadwyżka kwoty kapitalnego remontu nad kwotą amortyzacji .	70	8	-	-	
Nadwyżka kwoty amortyzacji nad kwotą remontu kapitalnego	-	-	70	8	

Z przytoczonych danych wynika, że kredyt na remont kapitalny maszyn budowlanych może być wyznaczony na kwartał I w wysokości 70 tys.rb. i na kwartał II w wysokości 8 tys.rb., ze spłatą w odpowiednich ratach w kwartale III i IV.

Ustalenie wysokości kredytu na opłacenie wydatków z tytułu werbunku i przewiezienia robotników.

W szeregu przypadków zleceniobiorcy muszą - celem wykonania programów budowlanych - zwerbować i sprowadzić znaczną liczbę robotników. Na cel ten zleceniobiorcy wydać muszą jednorazowo poważne sumy, podczas gdy wydatki na zwerbowanie i sprowadzenie robotników pokrywają się tylko w miarę wykonania robót i ich opłacania przez zleceniodawców. W związku z tym zleceniobiorcom potrzebne są odpowiednie środki na okres pomiędzy

terminem poniesienia wydatków na werbunek i sprowadzenie robotników a terminem kompensaty tych wydatków.

Potrzeba środków na pokrycie rozpiętości terminów powstaje w organizacjach budżetowych również i w tych przypadkach, gdy na zasadzie decyzji rządu wydatki na werbunek i dowiezienie robotników pokrywają zleceniodawcy; tłumaczy się to faktem, że tego rodzaju wydatki zleceniobiorców zwracają im zleceniodawcy dopiero po przedłożeniu rachunków na wydane w tym celu środki. Dlatego rząd upoważnił Bank Przemysłowy do udzielania kredytu niektórym organizacjom zleceniobiorczym na werbowanie i przewiezienie robotników. Wysokość tego kredytu określa się odpowiednio do liczby robotników, którą należy zwerbować zgodnie z planem oraz do wydatków, przypadających na jednego robotnika. Załóżmy np., że według planu kwartalnego ministerstwo zwerbować musi 5000 robotników, wydatki zaś na zwerbowanie i przewiezienie jednego robotnika wynoszą 400 rubli, to znaczy, że kredyt wyniesie : 5000 . 400 = 2 mln.rb.

Ustalenie wysokości kredytu pod zastaw dokumentów rozliczeniowych w drodze.

Celem pogłębienia finansowej kontroli działalności gospodarczej organizacji zaopatrzenia zleceniobiorczych trustów budowlanych, przeniesiono konta rozliczeniowe tych organizacji - na skutek decyzji rządu - z Banku Państwa do właściwych banków inwestycyjnych.

Z chwilą przeniesienia do Banku Przemysłowego kont organizacji zaopatrzenia trustów zleceniobiorczych, powierzono temu bankowi kredytowanie tych organizacji pod zastaw dokumentów rozliczeniowych w drodze.

Wysokość środków, potrzebnych na kredytowanie tych organizacyj zaopatrzeniowych określa się na podstawie udziału w programie robót materiałów, nabywanych przez ogniwa gospodarcze trustów za pośrednictwem organizacji zaopatrzeniowych, z uwzględnieniem przeciętnego normalnego okresu obiegu dokumentów.

Załóżmy, na przykład, że przy rocznym programie robót budowlanych danego ministerstwa, wynoszącym 1.800 mln.rb., udział wszystkich potrzebnych materiałów wyniesie 60 %, czyli 1.080

mln.rb. Z całej tej masy materiałów około jednej trzeciej nabywają odcinki budowlane trustów bezpośrednio, resztę zaś, czyli dwie trzecie, za pośrednictwem organizacji zaopatrzeniowych. A więc koszt wszystkich zużytkowanych w ciągu roku materiałów, nabywanych za pośrednictwem organizacji zaopatrzenia wyniesie:

$\frac{1.080 \cdot 2}{3}$ = 720 mln.rb. Jeżeli okres obiegu dokumentów przyjąć na przeciętnie 15 dni (uwzględniając lokalizację odcinków budowlanych i organizacji zaopatrzenia trustów), to zapotrzebowanie kredytu wyniesie:

$$\frac{720 \cdot 15}{360} = 30{,}0 \text{ mln.rb.}$$

Przy ustaleniu zapotrzebowania kredytu pod zastw dokumentów rozliczeniowych w drodze uwzględnia się również dane, dotyczące rzeczywistego wykorzystania tego rodzaju kredytu w odpowiednich okresach. Jednakże wskutek znacznych wahań udziału w ogólnym koszcie robót materiałów, nabywanych za pośrednictwem organizacyj zaopatrzenia, obliczenie zapotrzebowania kredytu pod dokumenty rozliczeniowe może mieć tylko charakter orientacyjny i służy za podstawę jedynie przy określaniu wysokości kredytu, wchodzącego do planu Banku Przemysłowego w łącznej sumie dla wszystkich ministerstw.

Dla poszczególnych ministerstw natomiast nie ustala się limitów kredytowania pod dokumenty rozliczeniowe w drodze. W związku z tym udzielanie na te cele kredytu poszczególnym organizacjom zaopatrzeniowym trustów zleceniobiorczych następuje w miarę rzeczywistej potrzeby, bez ograniczania sumy.

§ 3. Tryb zatwierdzania i przekazywania planów kredytu krótkoterminowego.

Ministerstwa i resorty składają zarządowi Banku Przemysłowego roczne i kwartalne zgłoszenia na kredyt krótkoterminowy wraz z uzasadnieniem. W szczególności, jeżeli zgłoszenie dotyczy kredytu na ponadnormatywne zapasy materiałów, przedstawić należy dane następujące: planowaną roczną i kwartalną wielkość robót budowlano-montażowych; planowane remanenty materiałów budowlanych, paszy i paliwa, z wyodrębnieniem tej ich części, któ-

rej nagromadzenie ponad normatyw spowodowane jest sezonowymi warunkami dowozu; własne środki obrotowe i zaliczki zleceniodawców,pokrywające normalne zapasy. Jeżeli zgłasza się zapotrzebowanie na kredyt na remont kapitalny maszyn budowlanych i środków transportu, to wskazać należy zaplanowane w danym roku na ten cel wydatki i sumy przypadających odpisów amortyzacyjnych,z podziałem tych danych na kwartały.

Bank Przemysłowy,posługując się wskazaną wyżej metodą, bada te zgłoszenia i określa wysokość kredytu na stworzenie przekraczających normatyw zapasów materiałów na wydatki sezonowe, na remont kapitalny maszyn budowlanych i środków transportu oraz na inne obiekty kredytowania na koniec planowanego kwartału lub roku.

Po rozpatrzeniu zgłoszeń zarząd Banku Przemysłowego opracowuje zbiorczy plan kredytów i składa go,za pośrednictwem Ministerstwa Finansów ZSRR, do zatwierdzenia przez Radę Ministrów ZSRR. Plan ustala wyjściowe limity kredytowania na koniec planowanego kwartału (roku). Plan nie przewiduje dodatkowego zapotrzebowania kredytu,ponad ustalone limity wyjściowe,które powstaje u zleceniobiorców w toku kwartału; na zaspokojenie więc tego zapotrzebowania dyrektorzy oddziałów Banku Przemysłowego uprawnieni są do przydzielania,ponad ustalone limity,pożyczek w ramach danego kwartału w wysokości do 25 % ogólnego limitu kredytowania,ustalonego dla danego oddziału banku.

Źródłem kredytowania krótkoterminowego są środki obce, głównie w postaci sald na kontach rozliczeniowych zleceniobiorców.

Tak więc krótkoterminowe kredytowanie zleceniobiorców opiera się na planach rocznych i kwartalnych,zatwierdzonych przez Radę Ministrów ZSRR dla ministerstw i resortów. Wyjątkiem z tegu trybu zatwierdzenia jest kredyt dla organizacyj zaopatrzeniowych trustów zleceniobiorczych,pod dokumenty rozliczeniowe w drodze. Kredyt ten,jak mówiliśmy wyżej,zatwierdza się w łącznej sumie dla organizacyj zaopatrzeniowych wszystkich ministerstw i resortów.

Ministerstwa i resorty za pośrednictwem właściwych dzia -

łów zarządu Banku Przemysłowego rozdzielają zatwierdzone kwartalne limity kredytów pomiędzy trusty zleceniobiorcze. Zarząd Banku Przemysłowego awizuje te limity swoim oddziałom,właściwym dla siedziby danego trustu zleceniobiorczego -wraz ze wskazaniem danych niezbędnych do udzielenia kredytów. Tak więc w tych awizach (pismach limitowych) podaje się planowane na koniec kwartału remanenty podstawowych materiałów,paszy i paliwa, łącznie z niewykorzystanymi saldami akredytyw i rachunków specjalnych,wysokość zaliczek i własnych środków obrotowych,przeznaczonych na pokrycie kosztów materiałów,paszy i paliwa (normatyw),a wreszcie wysokość kredytu bankowego (limit kredytowania).

Na podstawie takiego awiza oddział banku wspólnie z trustami zleceniobiorczymi ustala limity dla podległych trustowi organizacyj - biur budowlanych, odcinków robót i podaje te limity do wiadomości oddziałów,obsługujących dane organizacje.

Podane oddziałom Prombanku limity są granicznymi sumami zadłużenia z tytułu krótkoterminowego kredytu na koniec planowanego kwartału.

Załóżmy,że przyznano zleceniobiorcy następujące limity kredytowania: na kwartał I - 500 tys.rb. i na kwartał II -700 tys.rb. To znaczy,że zadłużenie z tytułu kredytów nie może przekroczyć na dzień 1 kwietnia 500 tys.rb.,a na dzień 1 lipca -700 tys.rb. Jeżeli zleceniobiorca wykorzystał w I kwartale cały swój limit i zadłużenie jego na dzień 1 kwietnia wyniosło 500 tys.rb.,to w drugim kwartale może on jeszcze dostać 200 tys.rb. (700 tys.rb. - 500 tys.rb.). Jeżeli limit kredytowania,ustalony na I kwartał wynosi 500 tys.rb.,a na II kwartał -300 tys.rb.,to znaczy,że zleceniodawca,który wykorzystał w I kwartale całą sumę limitów,musi w II kwartale spłacić 200 tys. rb. (500 tys.rb. - 300 tys.rb).

Zarząd Banku Przemysłowego podaje na każdy kwartał kontrolne liczby kredytowania organizacyj zaopatrzeniowych,trustów zleceniobiorczych pod dokumenty rozliczeniowe w drodze w łącznej sumie dla każdego oddziału. W razie konieczności,(tj. w przypadkach,gdy tego wymaga tok ekspedycji materiałów)upraw-

nia się oddział do przekroczenia liczb kontrolnych, o czym oddział,nie wstrzymując kredytowania,komunikuje zarządowi celem odpowiedniego zwiększenia liczby kontrolnej.

§ 4 <u>Określenie wysokości i tryb udzielania pożyczek na sezonowe zapasy materiałów budowlanych,paliwa i paszy.</u>

Celem otrzymania pożyczki na sezonowe zapasy materiałów budowlanych,paliwa i paszy (na podstawie posiadanego limitu) zleceniobiorca powinien przedstawić w oddziale banku wykaz pozostałości tych materiałów oraz niewykorzystanych akredytyw i rachunków specjalnych (wzór 4a), według którego to wykazu sprawdza się (jak zaznaczyliśmy wyżej) celowe zużytkowanie zaliczki.

Pożyczkę - w granicach limitu - przyznaje się w przypadkach posiadania opłaconych ponadnormatywnych zapasów materiałów,paszy i paliwa. Wysokość pożyczki określa się na podstawie otrzymanych wykazów,jako różnicę między; a) remanentem opłaconych podstawowych materiałów budowlanych,paszy i paliwa oraz saldami niewykorzystanych akredytyw i rachunków specjalnych i b) normatywem,pokrywanym z zaliczek zleceniodawcy i z własnych środków obrotowych. W przypadkach zadłużenia z tytułu dawniej udzielonej pożyczki,należy odpowiednio zmniejszyć sumę pożyczki nowej. Ponad tę sumę, ale jednak w granicach zatwierdzonego limitu,udzielić można pożyczki tylko na otwarcie akredytyw i rachunków specjalnych. Na przykład, kwartalny limit kredytowania wynosi 400 tys.rb. na tej podstawie,iż remanent opłaconych materiałów podstawowych,paszy i paliwa oraz pozostałość niewykorzystanych akredytyw i rachunków specjalnych wynieść powinny 3 mln rb.(pozostałość dyrektywna normatyw - 2,6 mln rb. i kredyt bankowy 400 tys.rb. Według wykazu sporządzonego na formularzu 4a,remanent opłaconych materiałów podstawowych,paszy i paliwa,niewykorzystanych akredytyw i rachunków specjalnych (po odjęciu 50 % zadłużenia wobec dostawców) wynosi 2,9 mln. rb.,zadłużenie zaś z tytułu pożyczki poprzedniej - 150 tys.rb. W tym przypadku nowa pożyczka może

być udzielona w wysokości 2,9 mln.rb - 2,6 mln.rb - 150 tys. rb. = 150 tys.rb. Pozostałość wolna limitu (400 tys. rb. - 300 tys. = 100 tys.rb.) może być wykorzystana tylko na otwarcie akredytyw i rachunków specjalnych,albo w przypadku złożenia nowego wykazu na formularzu 4a,stwierdzajacego istnienie zabezpieczenia.

Jeżeli przy przyjęciu danych tego przykładu,remanent opłaconych materiałów zasadniczych,paszy,paliwa i niewykorzystanych akredytyw wyniesie 2,75 mln.rb., to pożyczkę przyznać można tylko na otwarcie akredytyw i rachunków specjalnych celem nabycia nowych materiałów.

W przypadku,gdy rzeczywisty remanent podstawowych materiałów budowlanych,paszy i paliwa niższy jest od normatywnego,to pożyczki nie udziela się,wobec braku zabezpieczenia. Jeżeli zaś rzeczywiste remanenty materiałów budowlanych,paszy i paliwa wyższe są od dyrektywnych,to pożyczki można udzielić w granicach ustalonego limitu.

Jeżeli,jak wynika z przytoczonego wyżej przykładu,wartość rzeczywistych remanentów opłaconych materiałów budowlanych,paszy i paliwa wynosi 3,2 mln rb. (wobec remanentu dyrektywnego, wynoszącego 3,0 mln rb.,a normatywnego - 2,6 mln. rb i limitu kredytowania, wynoszącego 400 tys.rb.),to udzielić można pożyczki na sumę 400 tys.rb.,chociaż ponadnormatywne pozostałości wynoszą 3,2 mln rb. - 2,6 mln. = 600 mln rb.

Bank Przemysłowy kontroluje przy tym,jakie były przyczyny powstania ponadplanowego remanentu wartości rzeczowych. Jeżeli powstał on nie wskutek magazynowania nadmiernych ilości materiałów,lecz spowodował go,w szczególności, zbieg rachunków do opłacenia, to Bank Przemysłowy na prośbą zleceniobiorcy udzielić może prócz tego pożyczkę wewnętrz. okresową w ramach jednego kwartału - do ogólnej wysokości 25 % limitu,ustalonego na kwartał dla danego oddziału jako całości. Jeżeli zaś posiadanie ponadplanowych zapasów materiałów tłumaczy się nadmiernym ich magazynowaniem, to bank może - w trybie zastosowania przewidzianych rygorów - odmówić pożyczki w ogóle, albo uzależnić jej udzielenie (w granicach limitu) od zlikwidowania

przez zleceniobiorcę nadmiaru posiadanych materiałów.

Jeżeli przyznaje się kredyt takim organizacjom, dla których nie otwiera się konta zaliczek, to, jak powiedzieliśmy wyżej, podstawą przyznania pożyczki jest wypełnienie formularza 4, nie zaś 4a. Przy tym - przy ustalaniu wysokości udzielanej pożyczki należy od ponadnormatywnych remanentów materiałów budowlanych, paszy i paliwa oraz niewykorzystanych akredytyw i rachunków specjalnych odjąć 50 % zadłużenia wobec dostawców z tytułu zaakceptowanych, lecz nieuregulowanych w terminie, faktur.

Dla operacyj krótkoterminowego kredytowania sezonowego dowozu materiałów budowlanych, paszy i paliwa, otwiera się konta pożyczek. Pożyczek z tych kont udziela się w formie opłacania rachunków-faktur i wezwań płatniczych z tytułu dostawy materiałów budowlanych, paszy i paliwa oraz kosztów tej dostawy, a także w formie wystawiania akredytyw i rachunków specjalnych na te cele. W tym ostatnim przypadku uprawnia się kredytobiorców do regulowania rachunków za materiały budowlane, paszę i paliwo według swego uznania.

W przypadku stwierdzenia, że zleceniobiorca zużył część swych środków obrotowych na nabycie materiałów, które są obiektem kredytu bankowego, suma, wydana na te cele, może być na żądanie zleceniobiorcy przeniesiona z jego rachunku pożyczek na rachunek rozliczeniowy. Należy to jednak robić dopiero po skontrolowaniu zabezpieczenia pożyczek i zaliczek.

Terminy spłaty pożyczek na sezonowe zaopatrzenie się w materiały ustala się z reguły zależnie od przewidzianych w planie terminów zużycia tych materiałów i wpływu należności za wykonane roboty. Ponieważ limity kredytów ustala się co kwartał, terminy te więc utrzymane być muszą w granicach kwartału następującego po udzieleniu pożyczki.

Prolongowanie terminu spłaty pożyczek na kwartał następny dozwolone jest tylko w granicach nowego kwartalnego limitu kredytowania i z zastrzeżeniem posiadania zabezpieczenia. Załóżmy np., że zleceniobiorca otrzymał w pierwszym kwartale pożyczkę

bankową na sezonowe zapasy materiałów w wysokości 500 tys.rb. i odpowiednio do terminów zużytkowania tych materiałów zobowiązał się do spłaty pożyczki w dniu 25 kwietnia. Przed terminem spłaty pożyczki przyznano zleceniobiorcy limit kredytu na kwartał II w wysokości 300 tys.rb. Na prośbę zleceniobiorcy z zastrzeżeniem posiadania zabezpieczenia termin spłaty pożyczki w wysokości 300 tys.rb. prolongowany być może na okres kwartału III, pozostałe zaś 200 tys.rb. wyegzekwować należy w ciągu kwartału drugiego. W tym przypadku celowe jest rozłożyć spłatę pożyczki na równe raty w terminach dostosowanych do wpływu od zleceniodawców należności za wykonane roboty.

Nieuregulowane w terminie pożyczki bank ściąga z rachunków zaliczek,albo- w braku środków na tych rachunkach - z rachunków rozliczeniowych kredytobiorców w trybie przymusowym, przestrzegając ustalonej kolejności.

Zabezpieczenie wydanych pożyczek podlega systematycznej kontroli. W tym celu kredytobiorcy składają bankowi nie później,niż dnia 5-go (a w odpowiednich przypadkach dnia 10-go) każdego miesiąca wykaz,sporządzony na formularzu 4a, który, jak zaznaczyliśmy wyżej,służy jednocześnie jako podstawa kontroli zabezpieczenia zaliczki. Jeżeli stwierdzi się na podstawie tego wykazu,że ponadnormatywny remanent materiałów podstawowych,paszy,paliwa,niewykorzystanych akredytyw i rachunków specjalnych, po potrąceniu 50 % zadłużenia wobec dostawców, mniejszy jest od faktycznego zadłużenia z tytułu pożyczki,to znaczy,że odpowiednia część pożyczki nie ma zabezpieczenia. Tę część pożyczki należy ściągnąć niezwłocznie drogą spisania jej z rachunku zaliczek, a w braku środków na tym rachunku - z rachunku rozliczeniowego zleceniobiorcy.

Jeżeli zaś sprawa dotyczy kredytobiorców,dla których nie otwiera się rachunku pożyczek, to niezabezpieczoną część pożyczki ściąga się z ich rachunków rozliczeniowych. Weźmiemy przykład taki : Według wykazu,sporządzonego na formularzu 4a, saldo zadłużenia z tytułu pożyczki na sezonowe nagromadzenie materiałów,paszy i paliwa wynosi 250 tys.rb. (poz.3), pozostałość podstawowych materiałów po potrąceniu 50 % za -

dłużenia wobec dostawców (poz.2 - poz.4a - poz.4b - poz.4c) - 1,2 mln.rb., pozostałość akredytyw i rachunków specjal - nych (poz.6) - 125 tys.rb., remanent paszy i paliwa (poz.8) - 300 tys.rb. Ogółem zabezpieczenie wynosi zatem:
1,2 mln.rb. + 125 tys.rb. + 300 tys.rb. = 1.625 mln.rb. Normatyw ustalono w wysokości 1,525 mln rb. To znaczy,że u- dzielona pożyczka - 250 tys. rb.- zabezpieczona jest tylko do wysokości 100 tys.rb., pozostała zaś suma powinna być nie- zwłocznie spłacona z środków,posiadanych na rachunku zali - czek,a w części brakującej z rachunku rozliczeniowego.

Wykaz należy następnie sprawdzić z bilansem zleceniobior- cy; jeżeli stwierdzi się rozbieżność,należy wyjaśnić ich przy- czyny,zażądać uporządkowania rachunkowości i ściągnąć nieza- bezpieczoną część zadłużenia.

Jeżeli zleceniobiorcy na mocy rozporządzeń rządu korzy- stają również z kredytu na opłacenie niektórych materiałów (o czym mowa będzie dalej), to przy kontrolowaniu zabezpiecze- nia należy uwzględniać również wysokość zadłużenia z tytułu tych pożyczek.

§ 5. Tryb udzielania i spłacania pożyczek na re- mont kapitalny maszyn budowlanych i środków transportu.

Celem otrzymania (przy posiadaniu limitu) pożyczki na remont kapitalny maszyn budowlanych i środków transportu zle- ceniobiorcy składają bankowi wykaz zatwierdzonych przez właś- ciwe ministerstwa rocznych sum amortyzacji,przeznaczonej na remont kapitalny oraz podziału tych sum i kosztów remontu przez centralne zarządy na poszczególne kwartały. Sumę po - życzki na remont kapitalny określa się wysokością różnicy po- między przewidzianą w planie kwartalnym kwotą wydatków na ten cel, a wpływami z odpisów amortyzacyjnych. Pożyczkę tę prze- lewa się na rachunek specjalny,na którym księguje się wszel - kie operacje w zakresie kapitalnego remontu.

Pożyczek na remont kapitalny maszyn budowlanych i środków transportu udziela się na termin, wynoszący do sześciu miesięcy, z warunkiem spłaty ich w granicach danego roku. Terminy spłaty dostosowuje się do tych kwartałów i miesięcy, w których zaliczone sumy amortyzacji są wyższe od kosztu kapitalnego remontu. Na str. 7 został przytoczony odpowiedni przykład, w którym widzimy, że pożyczkę w wysokości 70 tys.rb., udzieloną w pierwszym kwartale, spłacić należy w kwartale trzecim, pożyczkę zaś w wysokości 8 tys.rb., udzieloną w drugim kwartale, spłacić należy w kwartale czwartym.

Pożyczki na remont kapitalny spłaca się drogą przelewu z odrębnego rachunku remontu kapitalnego. W braku środków na tym rachunku albo niewystarczającej ich sumy ściąga się niespłaconą część z rachunku rozliczeniowego zleceniobiorcy. Ponieważ jednak wszelkie środki, przeznaczone na remont kapitalny, koncentruje się na odrębnym rachunku przeto sumy, ściągnięte na spłatę pożyczki z rachunku rozliczeniowego, należy następnie na tym rachunku refundować.

§ 6. Określenie wielkości i tryb przyznawania pożyczek na werbunek i przewóz robotników.

Pożyczek na werbunek i przewóz robotników udzielają specjalne organizacje (np. Związek Organizacji Zaopatrzenia Budownictwa[x]) albo zleceniobiorcy, jeżeli ci ostatni sami werbują siłę roboczą.

Wysokość tych pożyczek określa się na podstawie ustalonego w tym celu limitu oraz liczby robotników, którą ma zwerbować kredytobiorca zgodnie ze zleceniami. Załóżmy np., że limit kredytowania zleceniobiorcy na dany kwartał wynosi 2,8 mln.rb, a to wobec zaplanowanej liczby 7000 robotników, których należy zwerbować. Jednakże na mocy zleceń zleceniobiorca zwerbować może tylko 5000

x) Sojuz Organizacij Snabżenija Stroitielstwa (w skrócie "Sojuzorgsnabstroj") przyp.tł.

osób, Wydatek na jednego zwerbowanego robotnika wynosi 400 rb. To znaczy,że pożyczki udzielić można w wysokości 5000 . 400 = 2 mln.rb.,czyli o 800 tys.rubli mniej od ustalonego limitu.

Termin tych pożyczek nie może przekraczać okresu czasu między chwilą poniesienia tych wydatków a wpływu sum na ich pokrycie.

Celem zabezpieczenia celowego zużytkowania pożyczki,środki z rachunków pożyczek wypłaca się w tym tylko przypadku, jeżeli na czekach,rachunkach i wezwaniach płatniczych jest adnotacja,że żądane sumy przeznacza się na werbunek i przewiezienie robotników.

Zgodnie z uchwałą Rady Ministrów ZSRR z dn.21.V.1947 zorganizowany werbunek robotników dla niektórych działów budownictwa,m.in.dla ministerstw budowy,przeprowadza w r.1947 Ministerstwo Rezerw Pracy. Wydatki,związane z werbunkiem przeprowadzonym przez Ministerstwo Rezerw Pracy,pokrywane są z budżetu związkowego. W tych przypadkach odpada potrzeba kredytu na werbunek i przewóz robotników.

§ 7. Kredytowanie obiektów nieprzewidzianych w planie.

Obok wymienionych wyżej przedmiotów kredytowania,objętych planem, zatwierdzonym przez Radę Ministrów ZSRR, Bank Przemysłowy może udzielić zleceniobiorcom kredytu również na obiekty,niewymienione w planie.

Odpowiednio do decyzji Bank Przemysłowy otwiera nieobjęte przez plany kredytowe kredyty (których udział procentowy jest b.nieznaczny) na zapłatę za materiały,których opłacenie gwarantuje bank.

Kredyty na opłacenie niektórych materiałów bank otwiera zleceniobiorczym organizacjom ministerstw,co do których zapadły odpowiednie decyzje rządu. Kredytu udziela się tylko na opłacenie materiałów,wymienionych w decyzjach rządu,dotyczących danego ministerstwa. Tak np.kredyty takie przyznaje się organizacjom zleceniobiorczym Ministerstwa Komunikacji na opłacenie rachunków

za drewno,cement,metale,materiały na krycie dachów i szkło.

Przed wprowadzeniem w życie kredytów na nabycie tego rodzaju materiałów,opłacano je na podstawie akredytyw, co nadmiernie wiązało środki i w szeregu przypadkach nie zapewniało ciągłości zaopatrzenia budów w podstawowe materiały. Obecnie Bank Przemysłowy,w braku niezbędnych środków na rachunkach organizacji zleceniobiorczych, udziela im kredytu na opłacenie rachunków dostawców za wymienione materiały. Kredyt na ten cel otwiera się bez ograniczania wysokości, w miarę napływania rachunków za materiały i tylko w przypadkach,gdy zleceniobiorcom brak środków na ich opłacenie z rachunku zaliczek lub z rachunku rozliczeniowego. Kredytu udziela się na termin 45-50 dni, zależnie od okresów obracalności materiałów. Pożyczkę tę spłaca się z rachunku zaliczek,w przypadkach zaś braku na tym rachunku niezbędnych środków z rachunku rozliczeniowego na zasadach ogólnych.

§ 8. Tryb udzielania pożyczek pod dokumenty rozliczeniowe w drodze na załadowane materiały.

Bank Przemysłowy udziela kredytu organizacjom zaopatrzeniowym trustów budowlanych pod dokumenty rozliczeniowe w drodze na tych samych zasadach,jakie stosuja oddziały Banku Państwa przy tym samym typie kredytu (instrukcja Banku Państwa Nr 7 z dn.11 sierpnia 1945 r.)

Główne zasady udzielania kredytu pod dokumenty rozliczeniowe w drodze sa następujace :

Kredytu udziela się poszczególnym organizacjom zaopatrzenia trustów zleceniobiorczych w miarę ich rzeczywistej potrzeby, bez ograniczania sumy.

Celem stworzenia bodźca ku przyśpieszeniu rozliczeń i obiegu dokumentów ogranicza się wysokość kredytu pod zastaw dowodów rozliczeniowych w drodze do wysokości,nie przekraczającej rzeczywistych pozostałości tych dokumentów,które powinny być przedstawione bankowi nie później niż po upływie trzech

dni roboczych od daty załadunku materiałów, nie licząc dnia ekspedycji.

W stosunku do poszczególnych organizacji, mających swą siedzibę poza siedzibą obsługujących je oddziałów Banku Przemysłowego może nastąpić przedłużenie tego terminu o 5-7 dni i to tylko za zezwoleniem dyrektorów właściwych oddziałów Banku.

Wielkość kredytu pod dokumenty rozliczeniowe w drodze określa się sumą przyjętych przez bank wezwań płatniczych, po potrąceniu włączonych do ceny zbytu sum zysku planowego i odpisów na utrzymanie organów nadrzędnych. Ogólną sumę tych nie stanowiących podstawy kredytowania elementów ceny zbytu ustala się na podstawie wykazu złożonego przez trust, któremu podlega dana organizacja zaopatrzenia. Wykaz ten składa się co kwartał w terminach, ustalonych dla składania bilansów.

Załóżmy, że według danych tego wykazu wysokość elementów ceny zbytu, nie włączonych do podstawy kredytu, stanowi 5 %, suma zaś dokumentów rozliczeniowych, przyjętych jako zabezpieczenie, wynosi 300 tys. rubli. Stąd wynika, że zadłużenie nie może przekroczyć 300 tys. rb.- $- \frac{(300 \text{ tys.rb. } x\ 5)}{100} = 285$ tys.rb.

Termin, na który udziela się kredytu pod dokumenty rozliczeniowe w drodze, określa się normalną długością okresu obiegu dokumentów.

W zakresie rozliczeń zamiejscowych termin kredytu ustala się na podstawie obliczenia okresu przebiegu korespondencji pocztowej, pomnożonego przez 2 i powiększonego przez dodanie 14 dni; w zakresie zaś rozliczeń w granicach tegoż samego miasta termin ten wynosi trzy dni robocze w przypadku, gdy ta sama instytucja bankowa obsługuje i dostawcę i nabywcę, i 4 dni robocze, jeżeli dostawcę i nabywcę obsługują różne instytucje banku w tym samym mieście.

Przedterminowe wyłączenie z zabezpieczenia zamiejscowych dokumentów rozliczeniowych, następuje w tych przypadkach, gdy wpłynie w całości lub częściowo należność z tytułu danego wezwania płatniczego.

Zamiejscowe dokumenty rozliczeniowe wyłącza się z zabezpieczenia kredytu, przed upływem okresu obiegu dokumentów również i w tych przypadkach, gdy dostawca odwołuje w całości swe wezwania płat-

nicze,przyjęte jako zabezpieczenie,albo też zmniejsza częściowo pierwotną sumę wezwania płatniczego.

W tych przypadkach obniża się odpowiednio zabezpieczenie do wysokości sumy odwołanej,albo do wysokości zmniejszenia pierwotnej sumy wezwania płatniczego.

W przypadku częściowej odmowy akceptu ze strony nabywcy wskutek błędu rachunkowego, wyłącza się zabezpieczenia przed upływem okresu obiegu dokumentów - zamiejscowe dowody rozliczeniowe w sumie, odpowiadającej częściowej odmowie akceptu.

Wyłączenie zamiejscowych dokumentów rozliczeniowych z zabezpieczenia kredytu, w dniu upływu okresu obiegu dowodów, następuje wtedy,jeżeli wpłynęła tegoż dnia (w całości lub częściowo sume,przypadająca z tytułu wezwania płatniczego, a także i w tych przypadkach,gdy w chwili upływu terminu posiada się zawiadomienie banku, obsługującego płatnika,stwierdzające brak środków na zaspokojenie tego wezwania,albo odmowę akceptu (w całości lub częściowo). Poza tym w dniu upływu okresu obiegu dokumentów wyłącza się z zabezpieczenia te zamiejscowe dokumenty rozliczeniowe,których nie pokrył bank obsługujący nabywcę z motywów, wynikających z kontroli finansowej.

Należy jednak zaznaczyć,ze,jeżeli do dnia upływu okresu obiegu dokumentów z tytułu rozliczeń zamiejscowych płatność nie nastąpiła a nadto nie nadeszło zawiadomienie banku,obsługującego płatnika, o braku środków na uiszczenie płatności, albo też o odmówieniu akceptu przez nabywcę,albo wreszcie o odmowie zapłaty przez bank z motywów,wynikających z kontroli finansowej, to wezwania płatnicze traktuje się w dalszym ciągu jako zabezpieczenie udzielonej pożyczki. Bank Przemysłowy systematycznie pilnuje wezwań płatniczych,dla których upłynął już termin obiegu dokumentów,wyjaśniając w każdym poszczególnym przypadku przyczyny niewpłynięcia należności albo zawiadomienia właściwego oddziału banku o motywach odmowy przelewu środków.

Wezwania płatnicze z tytułu rozliczeń miejscowych we wszystkich przypadkach wyłącza się z zabezpieczenia po upływie

terminu,na który udzielono pożyczki pod dokumenty rozliczeniowe w drodze.

Kredytu pod dokumenty rozliczeniowe w drodze bank udziela na rachunek odrębny,który otwiera się dla każdej organizacji zaopatrzeniowej trustu zleceniobiorczego.

Nie rzadziej niż raz na trzy dni bank reguluje kredyty, udzielone pod dokumenty rozliczeniowe w drodze,w terminach zawczasu uzgodnionych w porozumieniu z kredytowaną organizacją zaopatrzenia.

Regulowanie kredytu,udzielonego pod dokumenty rozliczeniowe w drodze,następuje drogą porównania zadłużenia z tytułu tego kredytu z sumą dokumentów rozliczeniowych,które bank przyjął jako zabezpieczenie kredytu, po dokonaniu potrącenia z tytułu tych składników ceny zbytu,które nie są włączone do podstawy kredytu.

Jeżeli w wyniku regulowania kredytu okaże się,że pozostałość dokumentów rozliczeniowych w drodze,przyjętych jako zabezpieczenie jest mniejsza od sumy kredytu,to bank ściąga niezabezpieczoną sumę z rachunku rozliczeniowego organizacji zaopatrzeniowej. W przypadku zaś, gdy pozostałość dokumentów rozliczeniowych w drodze jest wyższa od zadłużenia z tytułu pożyczki,bank na zlecenie organizacji zaopatrzeniowej przelewa odpowiednią sumę na rachunek rozliczeniowy tejże organizacji.

Załóżmy na przykład,że zadłużenie rzeczywiste pod dokumenty rozliczeniowe w drodze wynosi 200 tys.rb. Pozostałość dokumentów rozliczeniowych w drodze,przyjęta jako zabezpieczenie po dokonaniu potrącenia z tytułu tych składników ceny zbytu, których nie włącza się do podstawy kredytu, wynosi 180 tys.rb. Z danych tych wynika,że niezabezpieczona część zadłużenia, którą ściągnąć należy z rachunku rozliczeniowego organizacji zaopatrzeniowej, wynosi 200 tys.rb.-180 tys.rb. = 20 tys.rb.

Gdyby w przykładzie tym zadłużenie faktyczne wynosiło 170 tys.rb.,to suma zabezpieczenia przewyższyłaby sumę zadłużenia o 10 tys.rb.,które,na zlecenie organizacji zaopatrzeniowej przelać można na jej rachunek rozliczeniowy.

Bank wykonuje systematyczną kontrolę "towarowości" dokumentów rozliczeniowych. W przypadkach wykrycia rachunków nietowarowych Bank Przemysłowy niezwłocznie wyłącza je z zabezpieczenia i ściąga karę w wysokości 5 % sumy nietowarowego rachunku oraz przekazuje odpowiednie materiały organom śledczym celem pociągnięcia winnych do odpowiedzialności. Prócz tego, za zezwoleniem dyrektora oddziału (kantoru) banku - wstrzymane może być dalsze kredytowanie tych organizacji zaopatrzeniowych, które dopuszczają się takich nadużyć.

Jeżeli kredytowana organizacja zaopatrzeniowa wysyła materiały takim nabywcom, którzy systematycznie nie płacą i nie podejmują środków dla ściągnięcia długu, to bank uprzedza tę organizację zaopatrzeniową, że po 20 dniach wstrzyma udzielanie kredytu pod wezwania płatnicze, wystawione na wymienionych nabywców. Jeżeli zaś organizacja zaopatrzeniowa, pomimo uprzedzenia, będzie nadal wysyłać materiały tym nabywcom, to bank przerywa kredytowanie pod dokumenty rozliczeniowe, wystawiane na systematycznie uchylających się od zapłaty nabywców. W stosunku do organizacji zaopatrzeniowych trustów, podlegających władzom związkowym lub republikańskim, stosowanie wymienionych rygorów wymaga zezwolenia dyrektora oddziału (kantoru) banku.

Za systematycznie uchylające się od płacenia uważa się organizacje gospodarcze, które wielokrotnie dopuszczają się przekraczania terminów płatności ponad 15-25 dni.

Obok kredytowania organizacji zaopatrzeniowych Bank Przemysłowy udziela pożyczek pod dokumenty rozliczeniowe w drodze organizacjom zleceniobiorczym w tych przypadkach, gdy organizacje te, w trybie mobilizacji swych rezerw wewnętrznych, realizują posiadane nadmierne i zbędne wartości rzeczowe za pośrednictwem organizacji zbytu. Do czasu wpłynięcia należności od nabywców za wysłane materiały, część środków zleceniobiorców zostaje wyłączona z obrotu. W tych przypadkach brakujące środki obrotowe uzupełnia się przez udzielenie krótkoterminowego kredytu bankowego. Kredytu tego udziela się w miarę przedstawiania przez zleceniobiorców dokumentów na wysłane lub

sprzedane przez nich wartości rzeczowe i oddawania tych dokumentów do banku na inkaso.

Wysokość udzielanej pożyczki określa się sumą oddanych do inkasa faktur i wezwań płatniczych. Okresy kredytowania są następujące: w odniesieniu do zamiejscowych wezwań płatniczych - podwojony okres przebiegu korespondencji pocztowej do oddziału banku,w którym inkasuje się wezwanie płatnicze,z dodaniem dni 14; w odniesieniu do rozliczeń miejscowych -trzy dni,jeżeli nabywca i dostawca mają swe konta w tym samym oddziale banku,albo cztery dni,jeżeli mają oni swe konta w różnych oddziałach.

Zabezpieczenie kredytu stanowią ; w zakresie zamiejscowego obrotu dokumentów - wezwania płatnicze za materiały załadowane (wysłane), w zakresie zaś obrotu miejscowego - rejestry wezwań płatniczych za materiały sprzedane.

Pożyczkę pod dokumenty rozliczeniowe w drodze przelewa się na rachunek rozliczeniowy dłużnika; z tego też rachunku spłaca się tę pożyczkę.

Jak mówiliśmy wyżej,kredyt bankowy przeznacza się na ściśle określone cele i efektywność jego mierzy się stopniem wykonania tych zadań,na które kredyt został udzielony oraz stopniem,w jakim ich wykonanie przyczyniło się do realizacji ilościowych i jakościowych wskaźników planu zleceniobiorcy. Tak n.p.,jeżeli kredyt umożliwił zleceniobiorcy zgromadzenie koniecznego zapasu materiałów do chwili rozwinięcia się robót,albo wyremontowania we właściwym czasie maszyn budowlanych (wskutek czego można było zmechanizować roboty),co przyczyniło się do wykonania planu i zniżenia kosztu robót, to świadczy,że kredyt wykorzystano efektywnie. Kredyt krótkoterminowy jest narzędziem kontroli bankowej " przy pomocy rubla" w stosunku do zleceniobiorców; umożliwia on bankom czynne oddziaływanie na usprawnienie gospodarki finansowej zleceniobiorców. Wykrywając fakty niegospodarności - magazynowania nadmiernych ilości materiałów, zalegania z rozrachunkami, deficytowości itp.,- Bank Przemysłowy może postawić,jako warunek udzielania kredytu takim zleceniobiorcom, żądanie usunięcia tych błędów i bra-

ków. W stosunku zaś do zleceniobiorców pomyślnie wykonujących plan i dobrze organizujących swą gospodarkę finansową stosować można system zachęt przy kredytowaniu. 1)

----- o O o -----

---

1) Słuszniej jednak byłoby - przy wykonywaniu kontroli celowego wykorzystania zaliczek oraz przy krótkoterminowych kredytach na sezonowe gromadzenie materiałów - określać wielkość opłaconych materiałów budowlanych jako różnicę pomiędzy wartością remanentu podstawowych materiałów budowlanych a całą sumą zadłużenia wobec dostawców tych materiałów.

Jeżeli remanent opłaconych podstawowych materiałów budowlanych doszedł do poziomu normatywu, to celowe jest udzielenie kredytu na pokrycie ponadnormatywnego zapasu materiałów.-

